

POREČ

1986, 1988, 1994), Ženevi (1979), Rijeci (1981, 1987), Milanu (1982), Spoletu (1984) i Rimu (1985). Grupno je s uspjehom nastupio u Parizu, s autorima galerije Braumüller (1978) i u Pforzheimu, s Dalijem (1982).

LIT.: Đ. Kadijević, Dimitrije Popović (katalog), Beograd 1978. — V. Bužančić, Dimitrije Popović (katalog), Zagreb 1979. — J. Depolo, T. Maroević i V. Tenžera, Dimitrije Popović, Zagreb 1980. — I. Zidić, Dimitrije Popović (katalog), Zagreb 1981. — M. Penelope, Dimitrije Popović, u knjizi: Corpus Mysticum, Roma 1985. — T. Maroević, Dimitrije (katalog), Zagreb 1988. — J. Depolo, Slikar na tragu novog angažmana, Kontura, 1992, 9–10. — B. Biskupić, Skulptura Dimitrija Popovića, Zagreb 1994. I. Zič.

POPŽAN, Vesna, kiparica (Zagreb, 13. V. 1952). Diplomirala je na Akademiji u Zagrebu 1977 (I. Sabolić). Bila je suradnica Majstorske radionice A. Augustinčića. God. 1985–92. živjela u SAD. — U plastikama malih dimenzija rabi različite materijale oblikujući skulpturu minimalnim

POREČ, ploča oltarne pregrade u Eufrazijevoj bazilici

intervencijama (*Kriška dragog kamena*, 1980). Potom radi u bronci i stvara višeće asambleže od cementa, žbuke i papira. God. 1988. nastaje instalacija *Jedra*; u *Dokumentarističkom dnevniku 1989–92.* izlaže kolaže, a 1994. instalacije *1000 kućnih crijepova*. Samostalno izlagala u Zagrebu, Beogradu, Rijeci, Münchenu, Kölnu, Cooperstownu i Bonnu. Izvela je nekoliko umjetničkih akcija u Zagrebu i Dubrovniku.

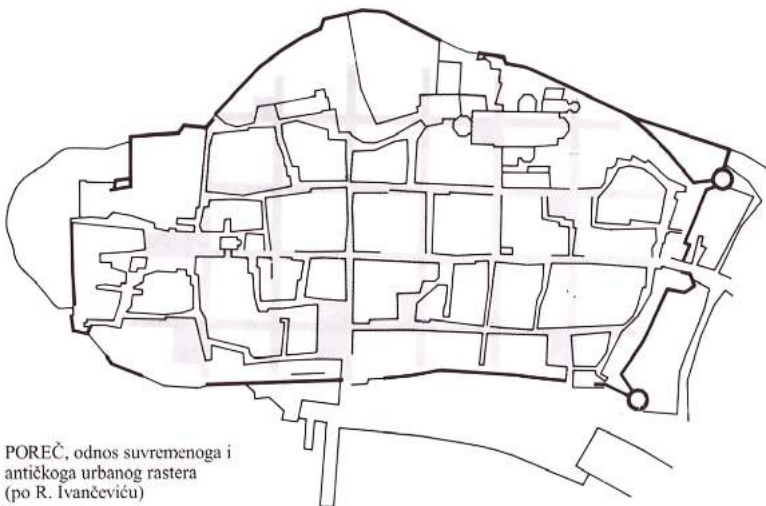
LIT.: Z. Rus, Skulpture Vesne Popržan (katalog), Zagreb 1982. — D. Matičević, Vesna Popržan (katalog), Zagreb 1985. — Lj. Domić, Vesna popržan (katalog), Zagreb 1994. Z. Kć.

PORAT, ribarsko naselje i lučica Z od Malinske na otoku Krku. J od naselja nalazi se velika ilir. gradina zvana Zidine. Z od naselja, kraj mora, vide se ostaci rim. ladanjske vile i srednjovj. crkve Sv. Martina. Na zap. rubu naselja nalazi se samostan i crkva Sv. Marije Magdalene franjevača trećoredaca glagoljaša. Sadašnja je crkva sagrađena sred. XVI. st. u gotičko-renesansnome stilu; jednobrodna crkva imala je četverokutno svetište s križnorebrastim svodom. Sred. XVIII. st. crkva je barokizirana te su joj pridodane dvije plitke bočne kapele. Na gl. je oltaru poliptih, rad Girolama i Francesca Santacrocea iz 1556. Bočni oltari Sv. Nikole i Sv. Roka podignuti su sred. XVIII. st. U crkvi se nalazi i jedno drveno gotičko raspelo. U samostanu, koji u sadašnjem obliku potječe iz XVII. st., nalazi se zbirka umjetnina (liturgijski predmeti, slike, kipovi, poljodjelsko i ribarsko oruđe iz XVI–XX. st.). Samostanski arhiv posjeduje više glag. rukopisa.

LIT.: A. Badurina, Porat, Zagreb 1980.

A. Bad.

POREČ, grad na Z obali Istre. Pov. jezgra smještena je na poluotoku. Postojanje prirodne luke omogućilo je kontinuitet naseljavanja od prapovijesti do danas; od prve pol. ← I. st. *Parentium* je rim. kolonija, poslije biz. civitas i srednjovj. komuna. Unatoč određenim promjenama koje su uočljive osobito na rubovima stare jezgre, grad je zadržao urbanističko tkivo iz rim. doba u rasporedu ulica, koje se sijeku pod pravim kutom i oblikuju četverokutne inzule. Forum je bio smješten sasvim na zap. strani, gdje se možda već u prapov. doba nalazilo kulturno središte; vidljivi su ostaci monumentalnoga kapitolijanskoga hrama (II. st.), koji zatvara forum sa zap. strane. Dijelovi kolonade sjev. od njega pripadaju peribolu, koji je s tri strane zatvarao prostor kapitolija. Gradske su zidine pratile oblik poluotočica, a njihova se linija u biti nije mijenjala od rim. vremena sve do XVIII. st., kada započinje njihovo rušenje. Iz rim. je doba kratki potez zidina sjev.

POREČ, odnos suvremenoga i antičkoga urbanog rastera (po R. Ivančeviću)

od Eufrazijeve bazilike (iskopan i djelomično restauriran 1960), a možda i ostaci jednostavnih četverokutnih kula, koje se naziru na ist. strani grada.

P. postaje prvo istarsko biskupsko sjedište već na prijelazu III/IV. st., o čemu svjedoči natpis s kraja IV. st. u kojemu se spominju prijenos kostiju biskupa i mučenika Maura i prvotna crkva (ecclesia primitiva), obnovljena i povećana tom zgodom. Arheol. istraživanjima (1889–95, 1967) na prostoru sjev. od Eufrazijeve bazilike otkriven je najstariji crkv. prostor iz druge pol. III. st., smješten u jednoj većoj prostoriji rim. kuće u blizini gradskih vrata. Na tome je području i sjev. od njega postupno izgrađen u IV–VI. st. monumentalni kompleks crkv. građevina (→ *Eufrazijana*). Tijekom stoljeća porečka je katedrala obogaćivana raznim umjetninama; kamenu raku Sv. Maura i Eleuterija izradili su Benvenuto i Nikola iz Ancone (1247, nalazi se u memorijalnoj kapeli), monumentalni ciborij s mozaikom naručio je biskup Oton 1277, renesansni pozlaćeni antependij nabavio je biskup Ivan

CIBORIJ U EUFRAZIJEVOJ BAZILICI U POREČU
EHU, 6

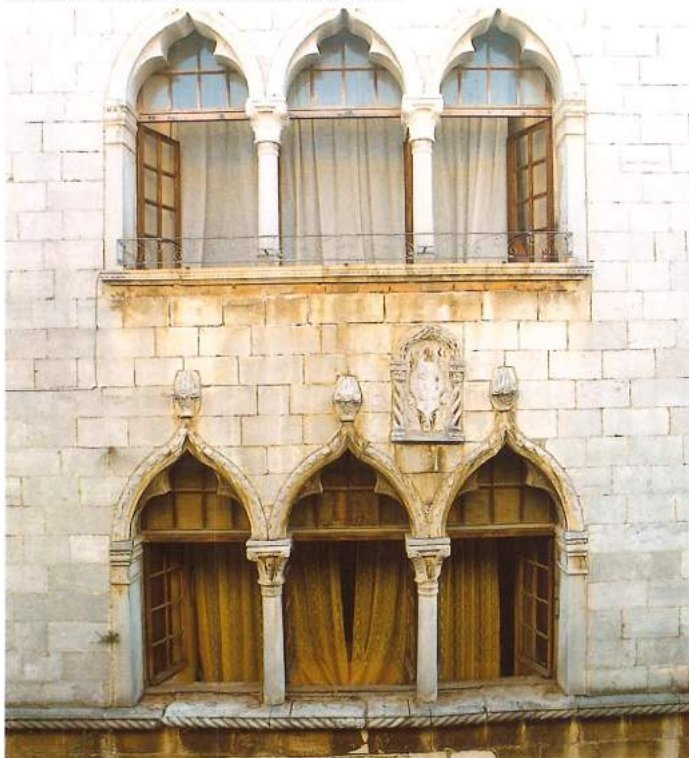
DETALJ »KUĆE DVA SVECA« U POREČU

Porečanin 1452. u Firenci (pozlaćeni likovi u nišama su iz XVII. st.); gotičkoga su stila rezbarene korske klupe iz iste godine; od slika se ističu poliptih Antonija Vivarinija i velika *Posljednja večera* Palme ml.

Unutar grada postojala je na prostoru današnje crkve Sv. Franje crkva Sv. Tome, iz V. i VI. st. (dva sloja ostataka podnih mozaika s natpisima donatora). — Na području ist. od grada, zvanome Čimare (coemeterium) u XIX. st. otkrivene su male grobljanske kapele sa širokom polukružnom apsidom, datirane u IV. i V. st. U blizini su došle na vidjelo i crkva Sv. Stjepana (jednoblodna građevina s ostacima podnog mozaika) te jednoblodna crkva Sv. Ivana (u XIX. st. bio je još vidljiv dio svoda i podni mozaik). Bliže gradu nalazila se crkva Sv. Pelagija (natpisna greda s pleternim ukrasima iz IX. st.). Uz cestu koja je slijedila smjer rim. decumanusa stajala je crkva Sv. Marka (druga pol. VI. st.) s poligonalnom »ravenskom« apsidom i podnim mozaikom. Trobrodna (arijanska?) crkva iskopana je u trikliniju rim. ladanjske vile na poluotoku Sorni J od grada; na ist. strani završavala je izbočenom polukružnom apsidom, a pred pročeljem se nalazio oktogonali baptisterij s bazenom.

Iz razdoblja predromanike očuvani su mnogobrojni primjeri rane i zrele pleterne skulpture. Znatna se građevna aktivnost zapaža ponovno u XII. i XIII. st.; započinje obnova gradskih zidina, a novo, srednjovj. gradsko

GOTIČKA PALAČA U DEKUMANSKOJ ULICI

središte razvija se uz križanje dviju gl. ulica, gdje je izgrađen veći broj romaničkih i gotičkih kuća. — U nizu pregrađenih i sačuvanih romaničkih kuća ističu se dvokatnica s biforom i drvenim balkonom u gl. ulici i kanonička kuća (tzv. kanonika) iz 1251. Romanička obilježja ima i »Kuća dva sveca«, nazvana tako prema dvjema spoliranim reljefnim figurama (Sv. Kuzma i Damjan, ?) uzidanima na pročelju. S kraja XIII. st. potječe jednoblodna franjevačka crkva, povećana vjerojatno sred. XIV. st. (barokne štukature G. Monteventinija i iluzionističke slike A. Venturinija dobiva 1751; u XIX. st. pregrađena u Istarsku sabornicu). Tijekom XV. st. gradi se veći broj palača gotičko-venec. stila s bogato ukrašenim pročeljima, a krajem stoljeća javlja se u gradskoj arhitekturi renesansna morfologija. Peterokutna kula na ulazu u grad iz 1249–50. prepravljena je 1447–48 (zabilježeni majstori Ivan i Lazar de Pari iz Trsta). Krajem XV. st. nastaju pod pritiskom tur. opasnosti fortifikacije venec. tipa: kula na sjeveroist. uglu grada iz 1473. i cilindrična kula na obali iz 1474. Postupno se u gradskoj jezgri tijekom XVII. i XVIII. st. grade i bogatije barokne građevine (palača Sinčić, danas muzej, i palača Zuccato). Izvan linije gradskih zidina, na prostoru uz prilazni put do kopnenih vrata, nastaje barokno koncipiran trg s crkvom Gospe od Anđela (građena 1747–70).

Turistička naselja nastaju uz obalu S i J od Poreča (hoteli »Kristal«, 1970; »Dijamant«, 1975; »Pical«, 1979. J. De Luke; »Mediterran«, 1971; »Galiot«, 1983. M. Salaja). U staru gradsku jezgru interpoliran je hotel »Neptun« (J. De Luca, 1968).

Muzej u Poreču osnovan je 1884 (sada Zavičajni muzej Poreštine smješten u palači Sinčić); ima lapidarij, zbirku arheol. nalaza, namještaja, slika i etnograf. predmeta. God. 1974. osnovana je *Zbirka župe Poreč*, koja sadrži četrdesetak izložaka od kojih su najvažniji fragmenti mozaika (najstariji je iz III. st.), križevi (XIII. st.), te nekoliko oltarnih pala (XV. do XVII. st.) i korske klupe.

LIT: M. Prelj, Poreč, grad i spomenici, Beograd 1957. — R. Ivančević, Odnos antickog i srednjovjekovnog rastera Poreča, Peristil, 1963–64, 6–7. — Poreč (fotomonografija), Zagreb 1975. — M. Suić, Antički grad na istočnom Jadranu, Zagreb 1976. — G. Cusito, Cristianesimo antico ad Aquileia e in Istria, Trieste 1977. — B. Marušić, Kršćanstvo i poganstvo na tlu Istre u IV. i V. stoljeću, Arheološki vestnik (Ljubljana), 1978, 29. — A. Šonje, Bizant i crkveno graditeljstvo u Istri, Rijeka 1981. — Isti, Crkvena arhitektura zapadne Istre, Zagreb–Pazin 1982. — V. Ekl, Gotičko kiparstvo u Istri, Zagreb 1982. — Horvat–Matejčić–Prijatelj, Barok, Br. Ma.

PORI, Antonio, venec. drvorezbar (XVII. st.). Izrezbario je i potpisao oltare s kipovima u crkvama na otoku Hvaru: Sv. Nikole u Starome Gradu i crkvi tvrđavi u Vrboskoj te anđele svirače u župnoj crkvi Sv. Lovre u Vrboskoj. Pripisuje mu se glavni oltar u crkvi Sv. Nikole (tzv. Muster) u Komiži.

BAROKNA I GOTIČKA KUĆA NA TRGU MATIJE GUPCA U POREČU

